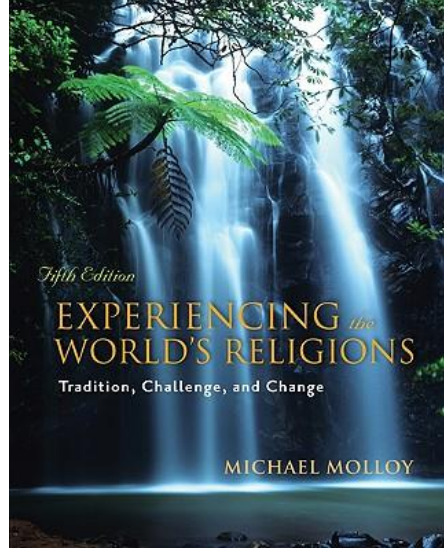

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
1 (2012), ss. 299-302.

Michael Molloy, ***Experiencing the World Religions:
Tradition, Challenge, and Change***,
New York: The McGraw Hill Companies,
5. Baskı, 2010, XXVII + 563 s.

Bilindiği üzere Dinler Tarihi [Religionswissenschaft]; yaklaşık bir buçuk asırdır beşeri bilimler içinde bulunan, otonomisini ispatlamış, normatif olmayan, herhangi bir dinin savunuculuğunu yapmayan, karşılaştırma, tarihsel ve fenomenolojik yöntemleri kullanan bir disiplin olarak varlığını sürdürmektedir. Dinler Tarihi, dinleri doğuş ve gelişmesinden inanç, ibadet, ahlak vb konularına kadar tarihi seyir içinde inceleyen; karşılaştırmalı incelemelere göre; dinlerin diğer dinlerle olan ilişkilerini benzer, farklı ve ortak özelliklerini karşılaştırmalı olarak ele alan bir disiplindir ve konusu tarih sahnesinde ortaya çıkmış bütün dinlerdir. Gerek Batı'da gerekse ülke-

mizde kaleme alınan genel Dinler Tarihi literatürü incelendiğinde bu son noktadan hareketle Yunan ve Roma Dinleri ya da Sümer, Babil, Asur gibi Eski Mezopotamya dinlerine yer veren S.G.F. Brandon'un *A Dictionary of Comparative Religion*, Helmer Ringrren ve Ake V. Ström'ün *Religions of Mankind: Today & Yesterday*, Ekrem Sarıkçıoğlu'nun, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi* vb eserlerle karşılaşılabilirdiği gibi, tarih sahnesinden silinmiş, takipçisi kalmamış dinlere hiç yer vermeyerek daha ziyade yaşayan dünya dinlerini konu edinen Marry Pat Fisher ve Lee W. Bailey'in *An Anthology of Living Religions*, John L. Esposito'nun *World Religions Today*, Şinasi Gündüz'ün *Yaşayan Dünya Dinleri ve Mahmut Aydın'ın Anahatlarıyla Dinler Tarihi* gibi eserlere de rastlamak mümkündür. Bir ders kitabı niteliğinde hazırlanan, tanıtımını yaptığımız *Experiencing the World Religions* adlı kitap, ikinci grupta değerlendirilebilecek bir çalışmadır.

Dünya dinleri hakkında bilgi sahibi olmaya başlamanın bir karşılaşmayla başladığını ve öğrencilerin çoğu zaman uzak bölgelerden gelen ve kendi kültürlerinden farklı kültürlere sahip insanların tanıdık olmayan inançlarıyla karşılaştığına vurgu yapan yazar Michael Molloy'a göre bu kitap, söz konusu karşılaşmanın ilgi çekici ve istifade edilebilir bir hal almasına katkı sağlayacaktır. Yine ona göre bu çalışma, öğrencileri dünyanın temel dinlerinin inanç ve uygulamalarına daldırarak ve onların sanat, mimari, müzik, edebiyat, politika ve sosyal meseleler gibi kültürün unsurlarını ayrıntılı bir şekilde tecrübe etmelerini sağlayacaktır. Aslında Molloy'a göre bu tecrübeye sadece öğrenciler değil, diğer insanlar da ihtiyaç duymaktadır. Çünkü günümüz dünyasındaki dini gerilimlere cevap olarak dinlerle ilgili kitaplar önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Bazı kitaplar, din adına yapılan zalimliklerden ve baskılardan söz ederken diğer bazıları din mensuplarını birbirlerine karşı barışçıl bir yaklaşım benimsemeye, diğer bazı çalışmaları ise daha rasyonel bir zeminde inançsızlığa teşvik edebilmektedir. Bu doğrultuda yazarın temel amacı, dinlerin verilerinden hareketle öğrencilerin/ ve diğer okuyucuların bu gibi meselelere, en azından bir kısmına farklı bakış açılarından yaklaşabilmelerine katkı sağlamaktır (ss. x-xii).

Yazar, “Önsöz” bölümünde dinler hakkında bilgi sahibi olmak isteyen başlangıç düzeyindeki okuyucular için kaleme aldığı belirttiği eserin hazırlanışında 5 hususa dikkat ettiğini ve dahası bu hususlar tarafından yönlendirildiğini dile getirmektedir: 1) temel noktaları ortaya koymak ve teferruattan kaçınmak, 2) Haritalar, fotoğraflar, tanımlar ve zaman çizelgeleri kullanarak verilmek istenen bilgileri açık bir şekilde sunmak, 3) Dinlerin çok boyutlu tabiatlarını göstermek, 4) Dinlerin doğrudan tecrübe edilmesini teşvik etmek, 5) Akademik bakış açısının yanında farklı dinsel geleneklerinin düşünce ve hislerine empatiyle yaklaşmaya çalışmak (ss. xiii-xiv).

Experiencing the World Religions, 12 temel bölümden oluşan bir çalışmadır. “Dini Anlamak” başlıklı birinci bölümde dinin ne olduğu, temel özellikleri, din araştırmaları ve dini anlamada temel problemler üzerinde durulduktan sonra on birinci bölüme kadar sırasıyla Yerel Dinler, Hinduizm, Budizm, Caynizm ve Sihizm, Taoizm/Daoizm ve Konfüçyanizm, Şintoizm, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dinleri inceleme konusu yapılmaktadır. “Alternatif Yollar” başlıklı on birinci bölümde Yeni Dini Hareketler, bu hareketlerin kökleri ve Wicca, Teosofi ve Scientology gibi bazı hareketler hakkında bilgi verilmektedir (ss. 488-525). “Modern Araştırmalar” başlıklı on ikinci ve son bölümde ise dinin geleceğine dair modern etkiler, pluralizm, dinlerarası diyalog, kadın hakları hareketleri, bilim ve teknoloji, bilim ve ahlaki meseleler, sekülerizm ve ayrıca çevre meseleleri gibi temel konular üzerinde durulmaktadır (ss. 527-563).

İlk baskısı 1999 yılında yapılan kitap, 2010 yılında 5. baskıyı gerçekleştirmiştir. Verilen bilgilerin çok sayıda resim, harita ve tablo ile desteklendiği her bölümün sonunda ayrıca konuya ilişkin ileri okumalar için literatür bilgisine yer verilmesi, temel kavramların ayrı bir sayfada açıklanması, faydalı olacağı düşünülen bir takım internet sitelerine yönlendirmeler yapılması ve yine konuya ilişkin çeşitli film ve müzik koleksiyonlarına göndermelerin yapılması bütün baskılarda rastlanan ve kitabın içeriğine zenginlik katan temel noktalar. Bununla birlikte kitabın ilk baskısı ile sonraki baskıları karşılaştırıldığında, yazarın da açıkça dile getirdiği üzere gerek günün şartları gerekse akademisyen ve öğrencilerden gelen talepler üzerine bir takım değişikliklerin yapıldığı da görülmektedir. Bazı

kavram kullanımlarında değişikliğe gidilmesi, bazı terimlerin açıklanması, bazı harita ve tabloların güncellenmesi ve yine kitabın son bölümünde yer verilen konulardan biri olan çevreciliğin, birkaç paragrafla geçiştirildiği daha önceki baskıların aksine daha geniş bir şekilde ele alınması son baskıdaki temel iyileştirmeler olarak ifade edilebilir.

İnceleme konusu yaptığı dinler ve konular hakkında doyurucu bilgiler sunan ve bir ders kitabı olarak oldukça güzel hazırlanan bu kitaba dair olumsuz söylenebilecek belki de en temel şey, -- her ne kadar kuşe kağıda basılması ve içerdđi onlarca renkli fotoğraf, gerekçeyi ortaya koyuyor olsa da -- hem Türkiye hem de Batı şartları açısından oldukça yüksek olan fiyatıdır. Buna rağmen kitap, temel okuma metinleri arasında önerilebilecek ve dahası ülkemizde ders kitabı hazırlanırken örnek alınabilecek bir çalışmadır. Temel hedef kitlesi öğrenciler olmakla birlikte din olgusu, yaşayan dünya dinleri ve yeni dini hareketler hakkında ana hatlarıyla bilgi sahibi olmak isteyen Türk araştırmacı ve okuyucuların oldukça istifade edebilecekleri bir çalışmadır.

Süleyman Turan

Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Ü. İlahiyat F.